

Dějiny veřejné správy

Ladislav Vojáček

II. – 01

Ústavní vývoj a zakotvení občanských
práv 1848 - 1918

Stát a právo v konstituční éře habsburské monarchie (1848-1918)

1. Revoluce let 1848-1849
2. Bachovský absolutismus
3. Obnovení konstitučního režimu
4. Rakousko-uherský dualismus

Ústavní vývoj

- dubnová/aprílová ústava (Pillersdorfova) 1848
- moravská zemská ústava
- kroměřížský návrh
- březnová ústava (Stadionova) 1849
- silvestrovské patenty 1851
- Říjnový diplom 1860
- únorová/februárová ústava (Schmerlingova) 1861
- Prosincová ústava 1867

Dubnová ústava 1848

- oktroj
- centralismus (provincie)
- říšský sněm (senát a poslanecká sněmovna)
- císař
- nezávislost soudů
- poměrně široký katalog občanských práv
- odmítnutí

Moravská zemská ústava

- autonomie
- dělba moci
 - panovník a jednokomorový sněm
 - zemský hejtman
 - nezávislé soudy
- nepotvrzena

Kroměřížský návrh 1848

- pouze západní část monarchie
- dědičná a nedílná konstituční monarchie
- říšský sněm
- panovník a ministři
- říšský soud
- autonomie zemí (zemské ústavy)
- občanská práva

Stadionova (Březnová) ústava 1849

- oktrojovaná
- pro celou monarchii
- císař, dvoukomorový říšský sněm, vláda, říšský soud
- zemské (krajinské) zřízení
- katalog občanských práv (pro území Uher suspendován)
- v praxi prakticky neprovedena

Hrabě

Franz Stadion

Konec bachovského absolutismu

■ odstraněn postupně

- odvolání A. Bacha 1859
- svolání rozšířené říšské rady
- vyhlášení Říjnového diplomu
- vydání **Schmerlingovy (únorové) ústavy**
1861

Únorová /Schmerlingova/ ústava 1861

- zákon o zastupitelstvu říšském
 - dvoukomorová říšská rada
 - užší říšská rada /bez zástupců Uher/
 - širší říšská rada
- zemská zřízení „neuherských“ zemí
- volební řády

Rakousko-uherské vyrovnání 1867

- základní zákon č. 146/1867 ř. z. +
- zákonný článek č. XII/1867 o rakousko-uherském vyrovnání

= dualistický útvar (reálná unie, personální unie s prvky reálné)

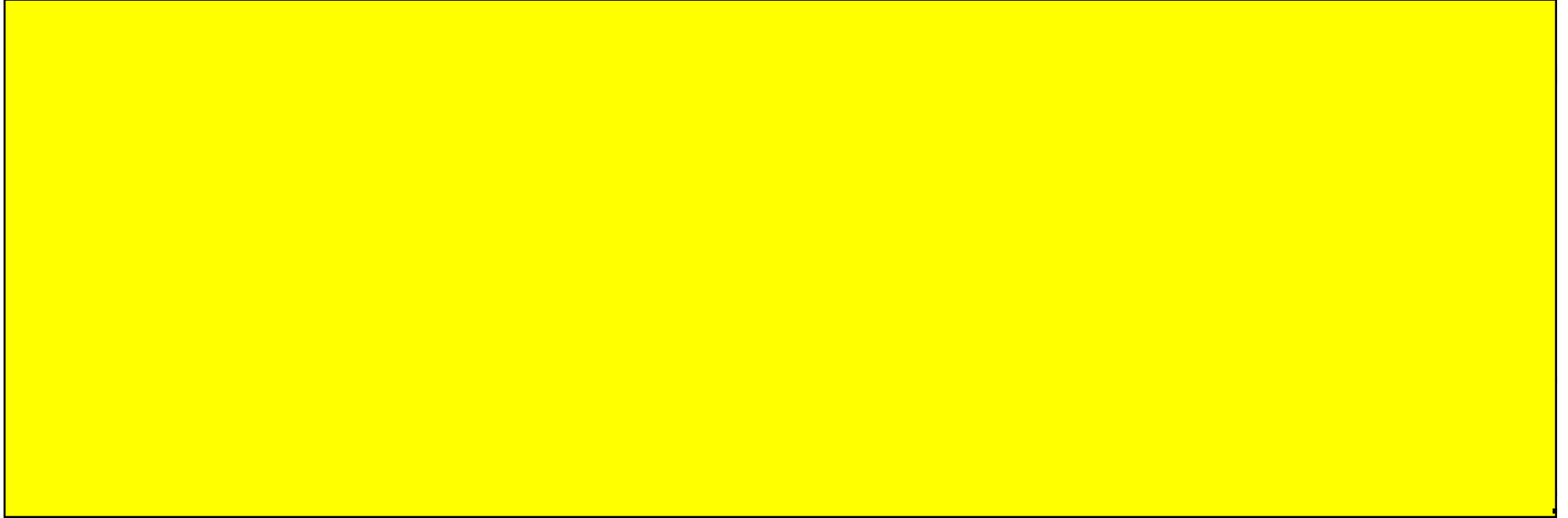
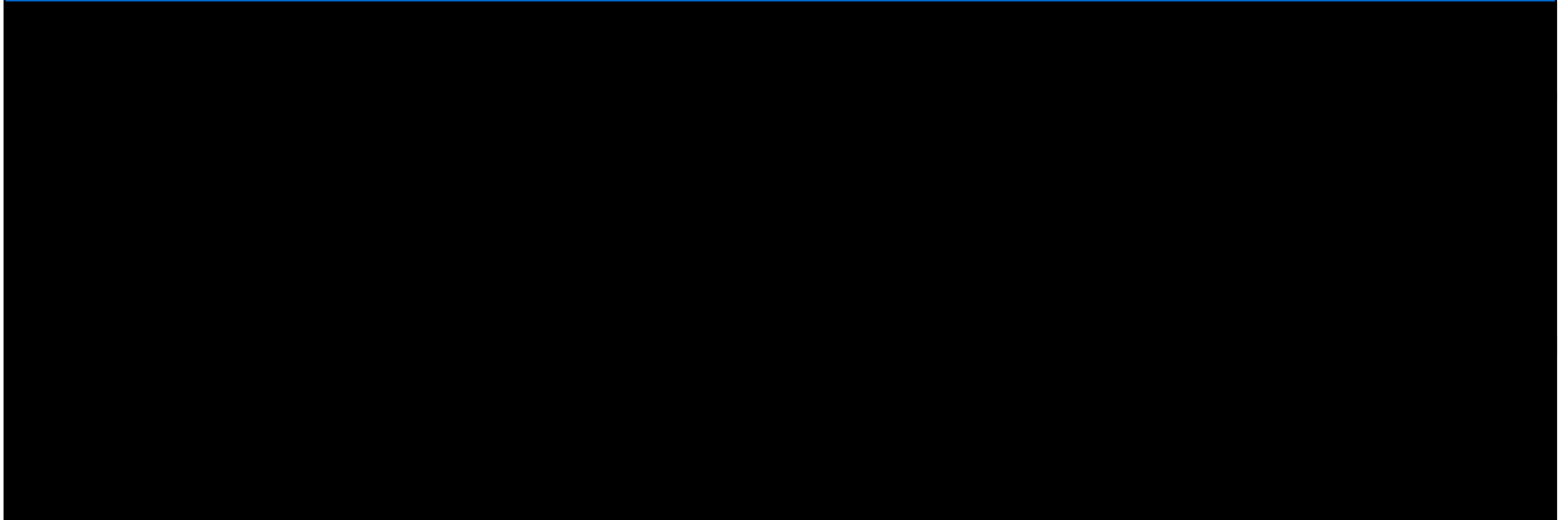
- společné věci (**panovník + tři ministerstva + Delegace**, armáda, celní území, měna)

Prosincová ústava 1867

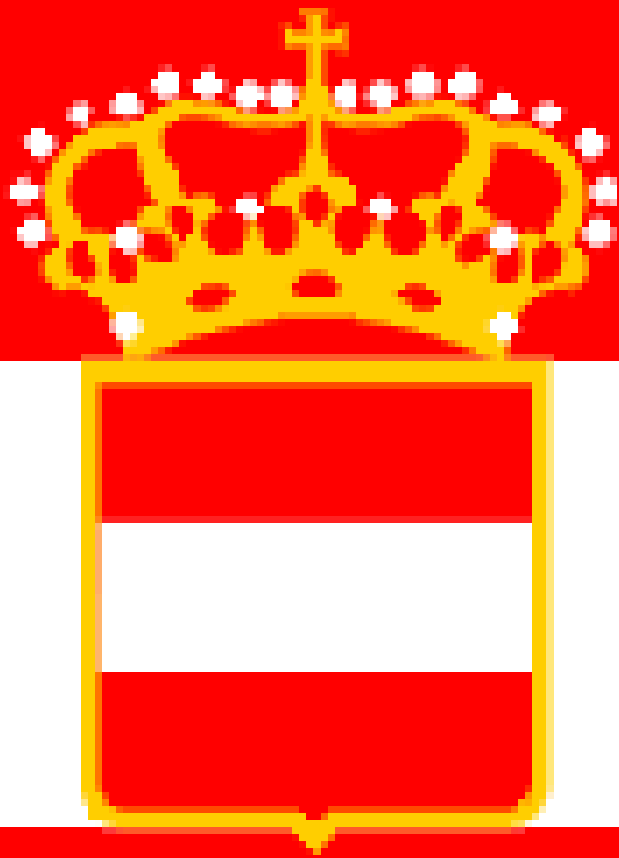
- základní státní zákony 141 - 147/1867 ř. z., zejména
 - o zastupitelstvu říšském
 - o všeobecných právech občanů
 - o říšském soudu
 - o soudcovské moci
 - o moci vládní a výkonné
- zákony
 - o rakousko-uherském vyrovnání
 - zákon o právu spolkovém a
 - zákon o právu shromažďovacím

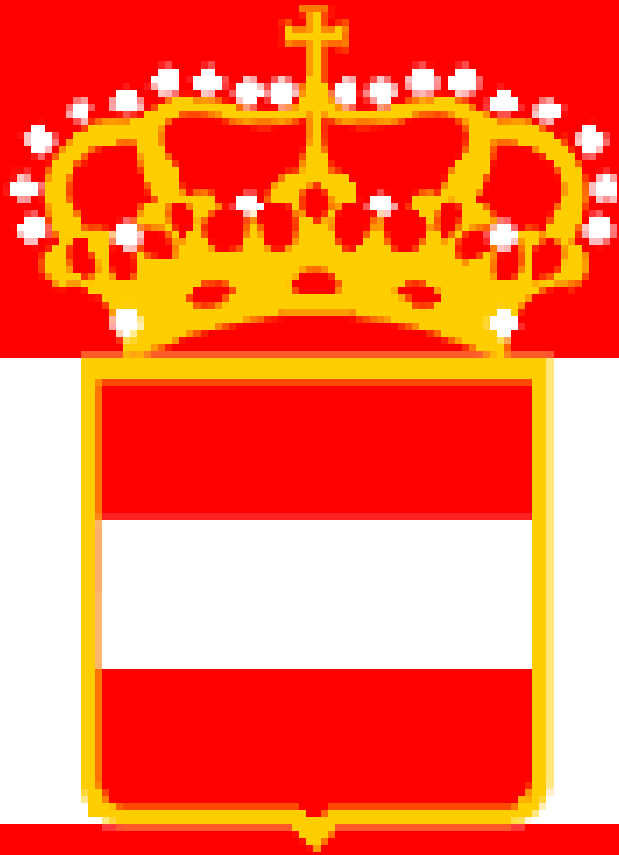
Rakousko-uherská vlajka

Námořní vlajka Rakouska-Uherska

Obchodní vlajka Rakouska-Uherska

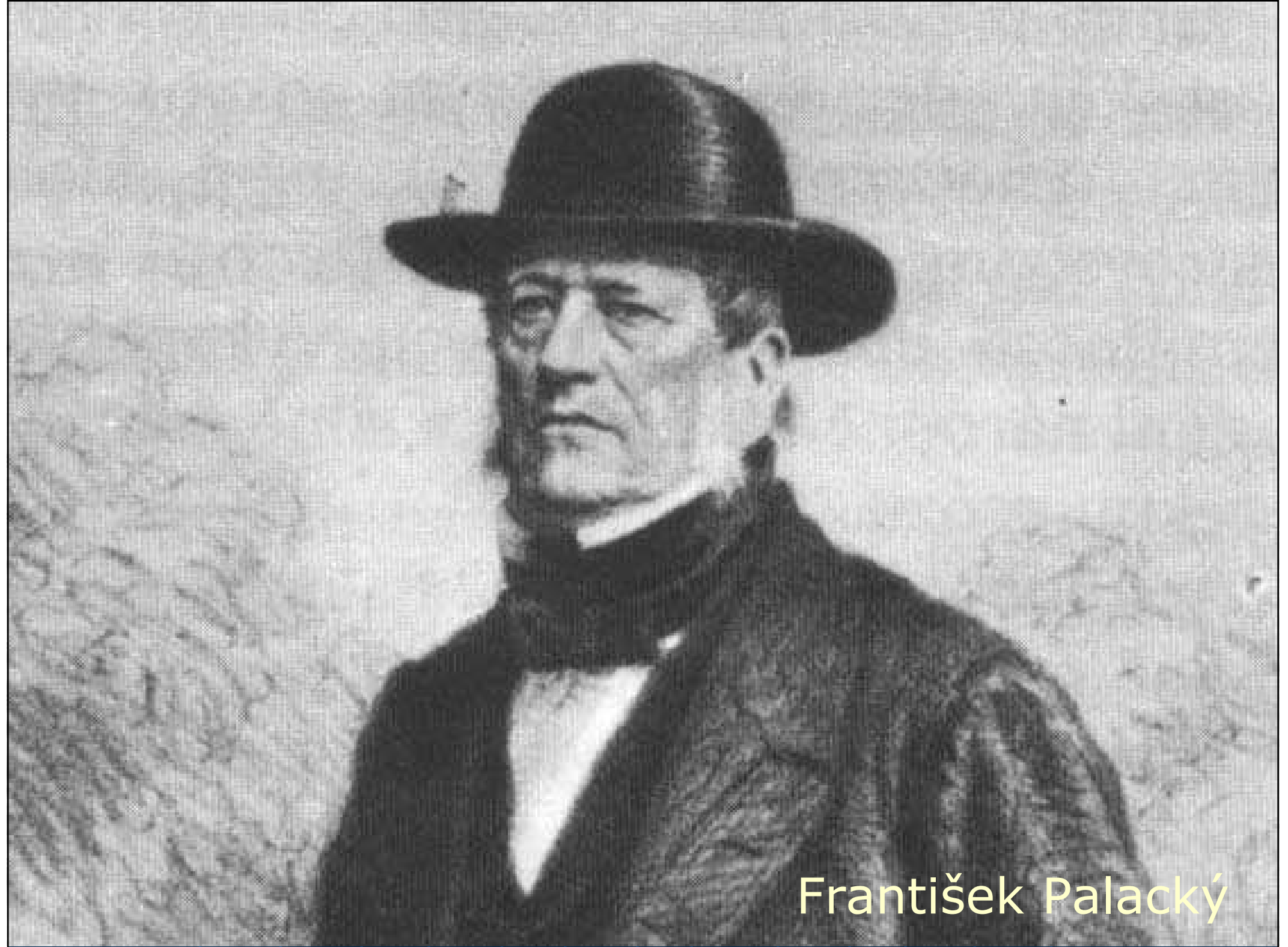

Základní občanská práva a svobody

- základní státní zákon o všeobecných právech státních občanů (č. 142/1867 ř. z.)
- **zákon o právu spolčovacím** (č. 134/1867 ř. z.)
- zákon o právu shromažďovacím (č. 135/1867 ř. z.)

České státoprávní koncepce

- české historické státní právo a přirozenoprávní argumentace
- austroslavismus
 - federalizace
- pasivní rezistence (1863 – 1879)
- Česká deklarace 1868
- Fundamentální články 1871
- punktace 1891

František Palacký

Státní mechanismus

Ústřední orgány po roce 1867

- parlament (od roku 1861 říšská rada)
- delegace
- panovník
- ministerstva

Říšská rada podle prosincové ústavy

- zákon o říšském zastupitelstvu
 - panská sněmovna a sněmovna poslanců
 - 1873 přímé volby
 - kompetence
 - zákonodárná vymezena taxativně
- jednací řády

Volby do říšské rady

- přímá volba 1873
- čtyři kurie: velkostatku, měst a průmyslových míst, obchodních a živnostenských komor, venkovských obcí
- pátá všeobecná kurie 1896
- 1882 Taaffeho a 1896 Badeniho reforma volebního práva
- všeobecné volební právo 1907
- = odstranění kuriálního systému

Postavení panovníka po roce 1867

- symbol jednoty
- neodpovědnost
- reprezentace státu navenek
- hlava výkonné moci
- právo zasahovat do výkonu zákonodárné moci
- udělování milosti a nařizování abolice

1873 1873 1873 1873
Kaiser Meiji Kaiserin Shitara

Ministerstva po roce 1867

- společná ministerstva
- předlitavská vláda
- odpovědnost císaři
- základní úkol: provádět zákony
 - za tím účelem vydávali nařízení